

ДЖЕЙМС С. А. КОРІ

• ЕКСПАНСІЯ •

Книга 4

НА ЗГАРИЩІ СІБОЛИ

ЕКСПАНСІЯ:

І прокинеться Левіафан

Війна Калібана

Брама Абаддона

На згарищі Сіболи

Nemesis Games

Babylon's Ashes

Persepolis Rising

Tiamat's Wrath

Leviathan Falls

*Джеєві Лейку та Елморові Леонарду.
Панове! Це була така втіха!*

Пролог. Боббі Дрейпер

«Тисяча світів!» — подумала Боббі, коли за її спиною зачинилися двері тунелю.

І не просто якась там тисяча світів. Тисяча систем. Сонць. Газових гігантів. Астероїдних поясів. У тисячу разів далі того, куди було розпросторилося досі людство. Екран навпроти неї показував останні вісті, але гучномовці повиходили з ладу, й дикторів голос звучав так невиразно, що годі було розчути слова. Утім, щоб уловити суть повідомлень, їй вистачало й рядка графічного супроводу, який вступав унизу ліворуч, зникаючи праворуч. Нові дані аналізів, що пройшли крізь ворота. Ось іще один образ котрогось незнаного сонця із колами орбіт нових планет. І всі вони порожні. Хоч би чим було те, що вибудувала десь там у безоднях часу й викинула в напрямі Землі протомолекула, воно більш не озивалося на поклики. Мостобудівник відкрив цей шлях, однаке звідтіля не ринули сюди ніякі великі боги.

Приголомшливо, подумала Боббі, як швидко спромоглося людство відійти від «Що за неуявлений розум сформував оці чудеса, що душу вивертають?» до «Ну, позаяк їх тут немає, то чом не розжитися мені на їхній матеріальчик?».

— Вибачте, — прогутнявив чоловічий голос. — Чи не знайдеться у вас жменька дрібняків для ветерана?

Вона відірвала погляд від екранів. Сухорлявий чоловічок із сірим обличчям.

— Ви справді ветеран? — перепитала. — А де служили?

— На Ганімеді, — сказав той, ще й головою покивав та відвернувся, силкуючись прибрати шляхетнішого вигляду. — Я був там, коли все воно рухнуло. А як повернувся сюди, уряд мене кинув: сиди на своїй сраці. Оце хочу нашкребти трохи грошенят на переліт до Церери. Маю там родину.

Боббі відчула, як лють розпирає їй груди, але постаралася зберегти спокій і в голосі, і в виразі обличчя.

— А ви зверталися до ветеранської організації, якоїсь їхньої філії? Вони б допомогли вам.

— Я просто здихаю з голоду, — прикро зміненим голосом прогавчав прошак.

Боббі роззирнулася по вагону. Зазвичай о цій порі у вагонах бувають люди. Сусідні приміщення під Синусом Аврори усі з'єднувались евакуаційним тунелем. Це була частина великого проєкту «оземлення» Марса, започаткована ще до Боббіного народження, а тривати запланована ще й довго по її кончині. Але на цю хвилину більш нікого тут не було. Миттєво обміркувала, яке враження вона може справляти на жебрака. Величенька була вона жінка, висока і в плечах широка, але якраз перебувала в сидячому положенні й светра нацупила трохи мішкуватого. Можливо, цей помилково виснував, ніби перед ним розсілася якась гладуха. Але Боббі не мала у своєму тілі жодної зайвої жиринки.

— А в якій частині ви служили? — запитала вона. Той заблимав очима. Вона розуміла: йому здалося, буцім вона трохи злякалася його, і тепер спантеличився, бо перелякані такого не питають.

— Частині?

— В якій ви служили частині?

Той знову облизав губи.

— Не хотілося б...

— Бо це ж сміхота та й годі, — провадила вона. — Я могла б заприсягтися, що знаю всіх і кожного, хто тільки перебував на Ганімеді, коли там спалахнула війна. Знаєте, як переживеш щось таке, то вже вік не забудеться. Бо ти на власні очі бачила, як гине стільки твоїх друзів. І яке ж було ваше звання? Я там була сержант артилерії.

Його сіре обличчя побіліло, зморщилось. Зціпилися уста. Він іще глибше запхнув руки в кишені й щось промимрив.

— Ну, й що далі? — провадила Боббі. — Ось я по тридцять годин на тиждень співпрацюю з ветеранською філією. І я туди-розтуди певна: ми могли б надати отакому файному та заслуженому ветеранові якийсь перепочинок.

Він сіпнувся дати драла, але її рука вхопила його за лікоть швидше, ніж він би встиг нахивати п'ятами. Обличчя йому скривилося від страху та болю. А вона притягла його майже впритул до себе. Заговорила обачливо, не підвищуючи голосу. Кожне її слово звучало чітко й гостро.

— Придумай. Якусь іншу бувальщину.

— Так, мем, — пробелькотав жебрак. — Придумаю. Обов'язково.

Вагон сповільнив рух, звертаючи вбік, до першої станції Бріч-Кенді. Боббі відпустила прошака й підвелася. Коли він уздрів її повен зріст, очі йому трохи розширилися. Рід її походив із Самоа, й іноді вона справляла десь таке враження на людей, що бачили її вперше й не сподівалися побачити велетку. Часом вона трохи потерпала через такий свій ефект. Але не цієї миті.

Її брат мешкав у милому гніздечку для людей середньої заможності, недалеко від меншого університету Бріч-Кенді. Якийсь час по тому, як Боббі повернулася на Марс, вони з братом жили в одному помешканні. Та вона й досі тулила докупі окремі шматочки свого життя. Ніколи не думала, не гадала, що це буде така забарна справа. Наслідком усього того стало почуття якоїсь заборгованості перед братом. Почасти сюди належали родинні вечірки.

Різні приміщення Бріч-Кенді були розкидані то тут, то там. Вона йшла, а стіни при її наближенні спалахували рекламними оголошеннями, впізнавали її в обличчя й переслідували пропозиціями таких виробів та послуг, які, на їхню думку, могли б їй знадобитися. Організувати зустрічі, заманити в членство у спортклубах, надати запаморочливі космічні екскурсії, консультації психолога, показати новий фільм Мбекі Суна... Боббі удавала, ніби все це й не до неї. А все-таки їй хотілося, щоб вешталось тут більше перехожих, хоч трохи більше щоб мелькало людських облич, аби різноманітніш було. Навіщо? Та щоб переконати себе, ніби всі ті рекламні пропозиції геть не її стосуються, а когось іншого, хто чимчикує поруч.

Але гай-гай! Нині в Бріч-Кенді не юрмилися люди, як було колись. Менше людей видніло і по станціях метрополітену, й по коридорах-переходах. І зовсім мало приходило працювати в рямях програми допомоги ветеранам. Чула вона, що на шість відсотків менше стало студентів у вищому університеті.

Людство досі так і не спромоглося заснувати бодай одну-однісіньку життєздатну колонію в нових світах, але проб ґрунтів і всяких аналізів набралось вже предостатньо. Людство засягло свій новий кордон, і міста Марсу відчували на собі тягар цих змагань.

Щойно Боббі переступила поріг, як розкішно-густючий дух супу зі стручків бамії погнав її слинку, але водночас вона почула й підвищені тони чоловічої суперечки: сперечалися її брат і небіж. Від того нутрощі їй стислися клубком, хоча... це ж її родина! Любила вона їх. І багато чим завдячувала їм. Хай навіть змусять вони її враз страшенно захопитися ідеєю космічних походеньок.

— ...я ж зовсім інше хочу сказати, — говорив небіж. — Наразі він був уже студент вищого університету, однаке коли в родині

доходило до роздраю, як було не розчути шестирічного хлопчика в його голосі.

Тут її брат грюкнув кулаком по столу. Боббі розпізнала його фірмові щиглі по стільниці: таким ударянням пальцями той зазвичай підкріплював свої докази. Перейняв це від їхнього батечка.

— Марсом не можна перебирати! — Клац! — Це не другорядна планета. — Клац. — Оті брами й що воно там кишить потойбіч за ними — то не є наш дім. Зусилля, спрямовані на оземлення...

— Та я ж не проти оземлення виступаю, — мовив небіж, коли Боббі увійшла до покою. Із кухні її мовчки кивнула зовиця. Боббі привіталася з нею таким самим кивком. Розчахнуті двері кухні витріщалися в житлове приміщення, де онімлена жуйка новин показувала далекі образи незнаних планет, поміж яких про щось серйозно ворухив губами красивий чорношкірий чоловік в окулярах із металевою оправою. — Я тільки те кажу, що зараз на нас посиплються міріади нових даних. Дані! Я лише про них.

Обидва вони перехилялися один до одного через стіл, от ніби поміж них була невидима шахівниця. Така собі гра концентрації та інтелекту настільки поглинула їх, що вони вже й не бачили довколишнього світу. Оце ж так воно й було, хоч з якого боку глянь. Боббі сіла на стілець, а ті двоє сперечальників навіть не завважили її присуття.

— Марс, — провадив її брат, — це така планета, яку люди щонайкраще вивчили. І зовсім ніц не важить, скільки ти дістанеш нових пакунків даних від останніх досліджень, що не з Марсу. Вони ж бо не про Марс! Це мов ти сказав би, неначе, побачивши тисячу картинок, які зображають тисячу інших столів, ти побачив би оцей-о стіл, за яким ти якраз сидиш.

— Знати — це добре, — мовив Боббін небіж. — Ти ж сам тищу разів це мені торочив. Ніяк не втямлю, чому саме тепер це тебе так зачепило.

— А як у тебе справи, Боббі? — голосно, із притиском, сказала зовиця, несучи миску до стола. Рис і перчики як приправи до баміє-супу — і як нагадування чоловікам: гостя за столом! Таке втручання в чоловічу дискусію пересмикнуло обох сперечальників.

— Добре, — відповіла Боббі. — Оформила контракт із верф'ями. Це допоможе нам забезпечити роботою купу ветеранів.

— Дяка тому, що будується стільки дослідницьких і транспортних кораблів, — докинув Боббін небіж.

— *Девіде!*

— Вибач, мамо. Але так воно і є, — огризнувся, не здаючись, Девід. Боббі зачерпнула рису, поклала у свою тарілку. — Усі кораблі, що стали ретром, вони доводять до сучасного ладу. Та й інші умови такі створюють, щоб більше люду попливло до всіх тих нових систем.

Боббін брат узяв рис та ополоник, хихочучи собі під ніс, аби до всіх присутніх дійшло, якої низької він думки про синові сентенції.

— Перша справжня дослідницька команда наразі ще тільки долітає до першого з цих місць...

— Але ж, тату, на Терра Нова — на Новій Землі — вже живуть люди! Прибився туди гурт біженців із Ганімеда... — І захопився, кинувши винуватий погляд на Боббі. Не заведено у них було говорити про Ганімед за столом.

— Бригада обстеження ще й не при-ново-землилась, — зазначив Боббін брат. — Спливуть роки, поки ми спроможемося там заснувати щось на взір справдешніх колоній.

— А тут скільки ще видохне *поколінь*, поки хоч хтось вільно пройдеться по цій поверхні! Тут же немає роздובаної тієї, мати-її-перемати, магнітосфери!

— Не лайся, Девіде!

Боббіна зовиця якраз принесла й саму бамію: чорнючу та пахнючу, зі спокусливою верствою підливи зверху. Від того апетитного духу в Боббі аж слинка потекла. Зовиця поставила каструлю на сланцеву плитку й вручила ополоника гості.

— Як твоя нова квартирка? — поцікавилася.

— Любо, хоч і недорого, — похвалилася Боббі.

— І чого занесло тебе в ту западину, в Інніс-Шелу? — сказав їй брат. — Сусіди там будуть у тебе — жах!

— Та ніхто й не посміє докучати тітоньці Боббі! — мовив її небіж. — Вона рраз! — і одірве голову такому нахабі.

Боббі посміхнулась.

— Ні, я тільки гляну на них грізно — і вони...

Зненацька з вітальні жбухнуло багряне світло. Жуйка новин ураз перемінилася. Ясно-червоні прапорці замайоріли вгорі та внизу, а посередині, поміж них, з'явилося вилицювате обличчя жінки із Землі: похмуро задивилася вона в камеру. Позад неї завирувала картина якоїсь пожежі, а тоді показався старий обшарпаний корабель колоністів. На тлі ясно-червоного полум'я зачорніли великі літери: ТРАГЕДІЯ НА НОВІЙ ЗЕМЛІ.

— Що сталося? — вигукнула Боббі. — Що в біса *трапилося* там?

Розділ перший. Басія

Басія Мертон був лагідний чоловік — колись-то. Ніколи не був він таким типчиком, що виготовляє саморобні бомби зі старих металевих бочок із-під мастил та ще з вибухівки, якою користуються гірники.

Ось іще одну викотив він зі своєї маленької майстерні, що стояла за його будиночком. І куди з нею? А до одного з електрокарів першого посадкового майданчика. Вербечка будиночків тяглася на два боки: на північ і на південь, і недалечко й уривалася. А далі, до самого небокраю, простиралася огорнута пільмою рівнина. Ступить Басія крок, а ліхтар, що звисав з його пояса, і собі підскочить, викидаючи вперед чудернацькі рухливі тіні, що мов перебігали по запилюженому ґрунту. Чоловіка, цього порушника нічного супокою, писклявими голосками сварили місцеві — неземні звірята.

Ночі на Ілусі (язик не повертався у Басії назвати цю планету Новою Землею) були такі темні, що темніше нікуди. Мала ця планета тринадцять крихітних низькоальбедових супутників, упакованих так щільно в одну й ту саму орбіту, що всі погоджувалися: це — артефакти якихось інопланетян. Хоч би звідки їх притягли й тут помістили, а тим, хто виріс на супутниках Юпітера, котрі є нормальні планети, скидалися ці крихітки більш на спіймані астероїди, ніж на природжені супутники-місяці. А коли заходило тутешнє сонце, ці супутнички не ловили ані промінчика від нього, аби під іншим кутом відбити й послати на Ілус. Нічне життя дикої природи зводилося тут чи не все до невеличких пташок і ящірок. А чи до того, що люди-колоністи вважали за пташок та ящірок. Спільного зі своїми земними відповідниками вони мали самі лише найповерховіші зовнішні риси та вуглецеву основу організму.

Крекчучи з натуги, Басія висадив бочку в задок візка, а за мить щось прокректало до нього, мов відгукуючись, з відстані кількох метрів. То була ящірка-дражnilка: цікавість притягла її до самого світляного кола, й там мерехтіли її крихітні очі. Ось вона кркнула ще раз, трясучи своєю широкою шкірястою головою, мов

позиченою в жаби-вола, й роздуваючи свій повітряний міх на шиї, аби творити ці звуки. Істотка вичекала ще якусь мить, витріщаючись на чоловіка, але той не відповів їй, то вона й поповзла геть, у пійтму.

Басія добув еластичне мотуззя зі свого ящикка для знарядь і заходився прив'язувати повантажені бочки до дна візка. Від самого лише падіння на землю вибухівка не гахне. Так принаймні запевняв його Куп. Басії не хотілося випробовувати, гахне воно в такому випадку чи не гахне.

— Басе! — обізвалася Лусія. Він аж зашарівся збентежено, неначе мале хлопча, яке крало цукерки й попалося на місці злочину. Лусія добре тямилася, що її муж має на мислі. Щоб він хоч коли спромігся їй бодай слово брехні сказати? Та ніколи! Але мав він сподіванку, що дружина, поки він трудитиметься, сидітиме собі в хаті. А тут уже саме те, що вона вийшла надвір і гукнула його, вселило йому в душу непевність, чи слушне діло він чинить. Якщо ж воно слушне-справедливе, то чому йому стало так соромно від того тільки, що вона його застукала за цим ділом?

— Басе... — знов озвалася жінка. — В її голосі не було ні наполягання, ні гніву, а сама лише печаль.

— Лусі, — обізвався й він, обертаючись до неї. Це вже вона стала на краю світляного кола його ліхтаря, біліючи сукнею, якою вкриталася чимщільніш від нічного холоду. А обличчя її розпливалося темною плямою.

— Фелсія плаче, — мовила дружина таким тоном, у якому не було нічого від звинувачення. — Боїться вона за тебе. Зайди, поговори зі своєю донькою.

Басія відвернувся й, ховаючи обличчя від неї, тільки тугіш затягнув вузол на своїх бочках.

— Не можу, — відказав. — Ті прибувають.

— Що за «ті»? Хто там прибуває?

— Та сама знаєш, про кого я. Вони загребуть собі все, що ми вбудували, надбали тут, — якщо ми не вчинимо опору. Нам потрібен час. Отак ми й вирвемо його собі. Як не стане посадкового майданчика, доведеться їм снувати сюди-туди самими лише маленькими човниками. Отож ми й знищимо посадковий майданчик. Поки-то відбудують вони його... Ніхто від цього не постраждає.

— Ну, а як стане дуже злецько, — мовила Лусія, — то ми й заберемося звідси?

— Ні! — твердо сказав Басія, сам собі дивуючись, що така лють прозвучала в його голосі. — Він обернувся, ступив кілька кроків до

неї, освітивши її обличчя. Вона плакала. — Нам більш нікуди тікати. Ото втекли ми з Ганімеда. Покинули там Катоа напризволяще й утекли, і цілий рік тулилася моя родина на кораблі, бо ніхто й ніде не дозволяв нам сісти. Більш ми нікуди не втікатимем. Не втечемо ніколи. Вони відібрали в мене усіх дітей. То й годі вже!

— І я тужу за Катоа, — мовила Лусія. — Але ж оці люди не вбивали його. То була війна...

«Там було спершу бізнесове рішення. Вони ухвалили своє ділове рішення, а тоді розпалили війну й забрали мого сина. І я дозволив їм це зробити, — подумки мовив він. — Я забрав тебе, і Фелсію з Яцеком, а Катоа покинув, бо думав: він загинув. А насправді Катоа був тоді ще живий!» Такі болючі були ці слова, що він не міг вимовити їх, а проте Лусія таки розчула їх якось.

— Не твоя в тім вина...

«Ні, моя!» — підкотило йому з горлянки до самого язика, та він проковтнув це зізнання.

— Ці люди не мають ніякого права на Ілус, — провадив він, силкуючись говорити якнайрозважливіш. — Ми перші висадилися тут. Ми застовпили наше право на це місце. Ми вивеземо звідси перший вантаж літію, отримаєм гроші за нього, й там, на далекій Землі, наймемо адвокатів і подамо реальний позов на цих загарбників. Хай на той час ці корпорації вже й пустять тут своє коріння, це нічого не важитиме. Нам просто потрібен час.

— Якщо ти це вкоїш, — мовила Лусія, — тебе запроторять до буцегарні. Ще такого лиха нам бракувало! Не занести своєї родини!

— Якраз *заради* моєї родини я й роблю це, — стиха проказав він. А прозвучало страшніше, ніж коли б гаркнув. І стрибнув у візок, за пульт управління, бахнув ногою на педаль акселератора.

— *Заради* моєї родини! — повторив.

І помчав геть від свого будиночка, геть від того обшарпаного містечка, яке вони почали називати Першою Висадкою ще тоді, коли уздріли цю місцину на сенсорних мапах «Барбапікколи». А як воно з чистої ідеї виросло у справжнє містечко, то ніхто й не подумав, щоб якось його перейменувати. Ось він доїхав до центру — двох рядів абияк стулених будиночків, а тоді вихопився на широку смугу розрівняної грязюки, що правила поселенцям за магістраль, і звернув до першого майданчика. Ті перші біженці, що колонізували Ілус, прибували сюди на маленьких човниках, тож їм потрібна була лише якась пласка смуга ґрунту. Але ті люди з «Королівської Енергетичної Хартії», отой *корпоративний* народчик, мавши хартію ООН, котра дарувала їм увесь тутешній світ, вони ж бо прибудуть із важким

обладнанням. А важкі шатли-ліфти потребували справжнього посадкового майданчика. Такий уже й збудували — на тих самих відкритих полях, якими свого часу були скористалися колоністи для своєї висадки.

Басія сприймав це як непристойну грубість. Як хижацьке захоплення. Перший посадковий майданчик мав вагу святині. Він уявляв собі, що десь у майбутньому тут виросте парк, посеред якого височітиме пам'ятник, увічнюючи їхнє прибуття в цей новий світ. Натомість КЕХ вибудувала якусь велетенсько-блискучу металеву потворність — і то де втелющила? А на самісінький колоністський майданчик нап'яла. Ба гірше: ті енергетики використали колоністів як будівельників! І чимало місцевих трималося думки, буцім припустилися вони до чудової справи.

Тоді як відчуття було таке, ніби їх, колоністів, стерли з лиця історії!

Біля нового посадкового майданчика на Басію вже чекали Скотті й Куп. Скотті сидів на краю металевій платформі, звисивши ноги, курячи люльку й спльовуючи на землю собі під ноги. Крихітний електричний ліхтарик, поставлений сторч поруч, забарвлював свого господаря моторошно-зеленавим світлом. Куп стояв трохи віддалік, задивившись, із вискаленими зубами, на небо. Був Куп поясанин, та ще й старої школи, й лікування від агорафобії позначилося на ньому тяжче, ніж на решті колоністів. Цей чоловік із худорлявим обличчям часто задивлявся на ту пустку вгорі, борючись зі звиканням до неї, мов малюк, що боїться, коли йому висмикують загнану в палець скабку.

Басія підігнав візка до краю майданчика й зіскочив на ґрунт, аби розв'язати мотуззя, яким бочкобомби були примощовані до дна візка.

— Підсобите мені? — озвався він до друзів. Велика була з Ілуса планета, важча за Землю. Пів року Басія напихався фармакологічними засобами, аби зміцнити свої м'язи та укріпити кості, й все одно тут кожнісінька річ здавалася йому заважкою. Від самої думки, що доведеться підіймати ті бочки й опускати на ґрунт, його плечова мускулатура засіпалась у передчутті настільки виснажливого зусилля.

Скотті сповз із посадкового майданчика й пролетів півтора метра, поки торкнувся ґрунту. Відкинувши з очей пасма свого чорнолисного чуба, він зробив ще одну затяжку тютюнового диму. Басія вчув гострий сморід, мов від сунса, канабісу, що його Скотті виростив у балії, а тоді змішав із вимороженим досуха тютюновим

листом. Куп перегнувся, зазираючи у візок і силкуючись сфокусувати зір, тоді посміхнувся: тонка, жорстока посмішка. Саме Куп від самого початку виносив увесь цей план протидії.

— Ммм, — промимрив Куп. — Чудово.

— Не відволікайся, — застеріг Басія. — Вони не забаряться.

Куп видав ротом бумм! і знов осміхнувся. Та ось вони разом повитягали ті чотири важкеленні бочки й розставили їх рядочком, тулячи до платформи. Коли тягли останню, всі троє геть захекались: ухоркались. Басія мовчки прихилився на мить до візка, Скотті замихнувся останньою затяжкою зі своєї люльки, а Куп заходився прикручувати до бочок детонатори. Досі ці смертоносні штуки лежали в задку возика — мов які гримучки дрімали.

Містечко в пільмі здавалося роєм іскор. Будиночки, що вони будували самі для себе й для інших, мерехтіли, мов скинуті з неба зорі. А ще далі, за містечком, бовваніли руїни. Якись інопланетяни звели там довгу й невисоку будову, над якою височіли дві масивні вежі — мов у тисячі разів збільшені термітні пагорби. Все воно було посноване коридорами, переходами та палатами, і спланували це якісь неземного походження архітектори. За дня ці руїни вилискували мінливо-моторошними перламутровими відтінками. А вночі то були згустки темряви, ще чорнішою за саму ніч. А вже за тією озією були шахти: їх позначали самі лиш одбляски рудничних вогнів на хмарах. Як по правді, то Басії ті шахти не були до вподоби. А що руїни? Химерні залишки минулого цієї спустошеної планети — вони, як і все прикро-загадкове, що не являє собою безпосередньої загрози, вивітрилися з його свідомості вже за перші кілька місяців. От шахти — це інша справа, вони несли історію і сподівання на краще. Половину свого життя він збув по крижаних тунелях, і тунелі, прориті в інопланетних ґрунтах, тхнули злецько.

Тут Куп чимсь видав різкий звук і вилаявся, люто потряс кулаком. Ну, нічого не гахнуло, то це ж не так і погано?

— Як ти гадаєш: вони заплатять нам, аби ми це їм відбудували? — запитав Скотті.

Басія лайнувся і сплюнув під ноги.

— Нам і справді не слід було б це робити, але обов'язково знайдуться людиці, охочі присмоктатися до цицьки КЕХ! — відповів він, закотивши останню бочку в призначене їй місце. — Без цієї платформи вони не зможуть висадитись. Тож нам просто не слід її відбудовувати — і край.

Скотті засміявся, видихнувши хмару диму.

— Хай там що, а вони прибувають. І чом би не пожитися їхніми грішми? Таке люди пасталакають.

— Дурні вони заплішені, такі люди! — мовив Басія.

Скотті кивнув головою, а тоді, змівши однією рукою псевдо-ящірку з пасажирського місця візка, сів туди сам. Поставив ноги на крило й знов замихнувся добрячою затяжкою з люльки.

— Перш ніж воно гахне, нам слід ушитися звідси. Порох як бабахне, то коли б нам не оглухнути.

— Агей, друже! — гукнув Куп. — Усе в нас іде як по маслу. То вже й прикінчимо цю озію, чом ні?

Скотті підвівся й рушив до платформи. Але Басія зупинив його, висмикнув розжеврену люльку йому з рота й поклав на дах візка.

— Вибухівка, — мовив Басія. — Вона має звичку вибухати.

Скотті здвигнув плечима, але вираз його обличчя виказав досаду. Поки ці двоє підходили, Куп уже й укладав першу бочку на бочок.

— Ви добре потрудилися. Солідно!

— Дякую, — мовив Басія.

Куп ліг навznak, Басія улігся за якийсь метр від нього. Скотті обережно закотив поміж них першу бомбу. Басія, продираючись крізь переплетіння кабелів, поповз попід платформою, зупиняючись по черзі біля кожної бомби, вмикаючи віддалені детонатори й синхронізуючи їх. Ось він розчув, як наростає виття електродвигуна, й на мить розсердився на Скотті: мовляв, захопив візка для самого тільки себе! Але вже наступної миті збагнув: то наближається чийсь інший візок, а не їхній їде звідси.

— Агей! — пролунав знайомий голос Пітера.

— І чо' той мудак сюди припхався? — пробурчав Куп, змахнувши рукою піт із чола.

— Хочеш, щоб я вийшов, довідався? — запитав Скотті.

— Басіє! — мовив Куп. — Вийди глянь, чого Пітерові треба. А Скотті хай трохи забруднить свою спину.

Басія поковзом-поповзом виліз із-під посадкової платформи, звільнивши місце для Скотті й останньої з чотирьох бомб. Пітерова чортопхайка стояла біля його візка, а сам Пітер стояв між двох візків і переминався з ноги на ногу, от ніби йому припекло справити малу потребу. Спина й руки Басії нили. Він тільки бажав, щоб усе це швидше скінчилось, а він знову опинився вдома, біля Лусії, Фелсії та Яцека.

— Що тобі? — спитав Басія.

— Вони прибувають! — таємниче прошепотів Пітер, от ніби тут хтось міг їх підслухати.

— Хто прибуває?

— Та всі! Тимчасовий управитель. Безпекова команда корпорації. Науковці й технологи, весь персонал. *Усі*. Це серйозно. Вони висаджують нам на голову цілий новий уряд.

Басія здвигнув плечима.

— Застарілі вісті. Півтора року, як дійшли сюди. А то б чого ще ми тут шалались?

— Та ні! — Пітер аж підскаочив знервовано, глипнувши на зорі. — Вони ось зараз висадяться тут! «Едвард Ізраель» увімкнув гальмівні двигуни пів години тому. Вже й вийшов на високу орбіту.

Мідяний присмак страху заповнив рот Басії. Чоловік задивився угору, в ту небесну пітьму. Мільярд незнаних зірок, і Молочний Шлях, рідне сузір'я, все на своїх місцях, тільки бачене під іншим кутом. Гарячково пошастав очима й таки вловив той рух. Тонесенький, мов хвилинна стрілка на аналоговому годиннику, але Басія його розгледів. Корабель-носій виділив свою «краплю». Важкий «човник» уже почав спуск, наближаючись до посадкової платформи.

— Перш я хотів зв'язатися з вами по радіо, але ж Куп застеріг: вони моніторять радіодіапазон, і... — швидко заговорив Піт, але цієї миті Басія вже мчав назад, до платформи. Скотті з Купом саме вилазили з-під неї. Куп витряс хмарища пилуки зі своїх штанів і заусміхався.

— У нас проблема! — сказав Басія. — Корабель допіру скинув човника. Здається, вони вже увійшли в атмосферу.

Куп задивився угору. Ліхтарик освітлював його щоки, затінюючи очі.

— Гм! — видав він.

— Я думав: ти це враховуєш, чоловіче. Думав: ти береш до уваги, де вони є.

Куп тільки плечима стеновав, ані погоджуючись, ані заперечуючи.

— Нам слід позабирати бомби звідтіля! — сказав Басія. Скотті вже майже став навколінці, аби туди полізти, але Куп поклав руку йому на плече, стримуючи.

— Навіщо? — запитав він.

— Вони ж зараз сюди сядуть, і бомби можуть здетонувати! — пояснив Басія.

Куп усміхнувся лагідною усмішкою.

— Можуть, — повторив він. — То й що, коли?..

Басія зціпив кулаки.

— Вони *ось-ось* підуть на посадку!

— Я це розумію, — мовив Куп. — Але ця обставина не викликає в мене великого почуття обов'язку. І хоч ти що ще скажи, а ми вже не встигнемо повитягати їх звідти.

— Ми можемо познімати капсулі детонаторів, — сказав Басія, присідаючи навпочіпки. Провів променем ліхтарика по надбудові майданчика.

— Мо', змогли б, а мо', й ні, — мовив Куп. — Питання в тім, чи повинні. І воно маленьке-кривеньке, це питання.

— Купе? — подав голос Скотті — голос писклявий і непевний. Куп його знехтував.

— Це добра нагода, як мені видається, — уточнив Куп.

— На тій штуці летять сюди люди, — сказав Басія, залазячи під платформу. Електроніка найближчої бомби лежала вдавнена в ґрунт. Він натис болючим своїм плечем на корпус бомби, щоб її зрушити.

— Вже ніяк не встигнемо, друже! — гукнув йому Куп.

— Та, може, й встигли б, якби ти підворушив свій зад! — крикнув Басія. Капсуль так міцно пристав до корпусу бомби, мов кліщ у тіло впився. Басія силкувався втиснути пальці у вже присохлий клей, щоб віддерти капсуля.

— От лайно! — вимовив Скотті аж наче з захопленням. — Басе! От лайно!

Капсуль віддерся. Басія запхнув його собі в кишеню й поповз до другої бомби.

— Нема часу! — прокричав Куп. — Краще нам ушитися звідси й спробувати підірвати це, поки вони ще можуть підлетіти назад, нагору!

Тут Басія розчув, як на певній відстані задирчав, рушаючи геть, один з їхніх візків. Ага, то Піт захотів одїхати на певну відстань. А потім долучився ще один звук: басове ревіння гальмівних двигунів. Басія у відчаї глянув на три бомби, що все ще лишалися нерозряджені, й покотився назовні, геть із-під платформи. Масивний шатл затулив уже чималу частину чорного неба й так близько опинився до поверхні планети, що Басія спромігся розгледіти окремі його двигуни.

Ні, такого Басія не збирався робити...

— Біжім! — гаркнув він. Разом із ним і Скотті й Куп щодуху кинулися назад, до свого візка. Рев «човника» переріс в оглушливе ревище. Ось Басія підбіг до візка і вхопив детонатор. Як пощастить підірвати бомби завчасу, то, можливо, шатл спроможеться піднятися вгору й долетіти до великого корабля.

— Не смій! — крикнув Куп. — Ми занадто близько!
Басія бахнув долонею по кнопці.

Здибився ґрунт і тяжко вдарив його. Грубе сміття, камінці дірявили йому руки й щоки, і він зупинився. Але біль усе ще лишався десь далеко. Якоюсь часткою свідомості він тямив, що його, можливо, дуже поранило, і це він перебуває у стані шоку, але й це було ще десь далеко, і це можна було поки що знехтувати. Найдужче вразило його те, наскільки усе враз стихло. Світ звуку чомусь не сягав його черепа. А от своє дихання, серцебиття чулося виразно. Все, що було поза цим, згорнулося в одне.

Покотившись, заліг на спині й витріщився на поцятковане зірками нічне небо. Над головою завис шатл, посмутований полум'ям до половини, і його двигуни більш не ревіли басом, а верещали вереском пораненого звіра, і Басія не так чув, як відчував це нутром. «Човник» опустився надто низько, а сила вибуху була занадто велика, і якісь уламки таки влучили в прибульця. І хто б таке передбачив? Якась частина Басіного розуму усвідомлювала, що скоїлося велике лихо, але занадто нелегко було приділити цьому належну увагу.

Ось шатл уже й щез із поля зору, верескливо оплакуючи власну кончину — ген через діл. Іще писнуло, пробриніло — й зненацька запала тиша. Поруч Басії сидів на землі Скотті, витріщаючись туди, куди залетів «човник». Басія дозволив собі впасти, безсило простягтися.

Коли в його очах зблякли оті яскраві цятки, на небо повернулися зорі. Якусь хвилю Басія милувався їхнім мерехтінням, гадаючи, котра з них є Сонце. Аж так далеко-далеченно. Але й близько — завдяки тій брамі. А це ж він збив їхнього шатла! Тож тепер вони обов'язково повернуться. Він-бо не лишив їм жодного вибору.

Раптом ним струснули спазми лютого кашлю. От ніби легені йому переповнилися якоюсь рідиною, і він кілька хвилин це ви-кашлював. А слідом за кашлем прийшов нарешті й біль, трощачи всеньке тіло від голови до п'ят.

Із тим болем прийшов уже й страх.